

14
1257. 17254
Disputatio Ethica

De

2016.
39
JUSTITIA ET
JURE 1633 3

quam

Gratiosâ Divini Numinis
assistentiâ

In Inchyto ad Albim Athenæo

P R Æ S I D E

Viro Reverendo, Clarissimo & Doctissimo

Dn. M. GOTTFRIDO OLEARIO,

Verbi Ministro & Facultatis Philosophicæ Adjuncto,
Fautore suo æviternùm observando,

Exercitij gratia elaboratam defendet

SIGISMUNDUS FINDEKELLER,

Dresdensis.

Ad diem 28. Decembris hor. conf.

In Aroaterio minori.

WITTEBERGÆ,

Typis AMBROSII ROTH, Acad. Typogr.

Anno M DC XXXIII.

Discursus Ethicus

IUSTITIA ET

TRE

LIBER

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

Philosophi

IN NOMINE DOMINI NO-

stri JESU CHRISTI, ad omnia consilia,

omnesq; Actus feliciter progredimur, l. 2. in pr.

C. de offic. Præf. Præt. Afric.

PRÆLOQUIUM.

Nullus homo tantâ Eloquentiâ est, neque tam divino atque incredibili genere dicendi præditus, qui virtutum omnium Principem Justitiam satis laudare, & non modò dicam, augere & ornare oratione, sed vel mente sufficienter complecti aut cogitando assequi valeat. Nam nulla civitas, nullus hominum coetus, nulla vitæ communitas, sine illa esse potest. Hæc ipsa nobis religionem, patriæ charitatem, parentum pietatem, fraternum amorem, bonorum amicitiam ingenerat; Hæc honestè vivere, alterum non lædere, suum cuique tribuere docet. Quocirca cum de hâc amplissimâ virtute, brevem disputationem tenui quidem Minervâ, in lucem aspectumq; proferre voluerim. Et vero Justiniano pium, justum, & solenne, de Sacratissimo Imperatore passim illud legamus, ut quotiescunque ad novum aliquem actum, vel novam quandam Jurisdictionem progredi voluerit; semper ab invocatione Salvatoris nostri Jesu Christi exordiri solitus fuerit. Ego quoq; hanc velitationem. Academicam in nomine Sacrosanctæ & individuæ Trinitatis feliciter exordiar.

A 2

THE.

THESIS I.

Justitiam ab eo dictam censet Hortomannus, quod in
 Jeajus sistatur. Isidorus vult Justitiam esse dictam, qua-
 si Juris statum, quod in ea jus consistat. Festus Pompe-
 jus putavit dictam esse à Vi, per μεταθεσιν, id est, literarum
 transpositionem, ut Justitia, quasi Visutia, quod vim sistat:
 quas literarum inversiones Latini habuere in multo usu, cum
 ex Græcis Latina facerent, & alijaliter. Sed Rever. Dn. D.
 Jacob. Mart. non minus scitè, quam verè ait: id ipsum magis
 subtiliter dici, quàm verè, *lib. 2. Synops. Ethic. cap. 15. p. 377.*
 Certum est, Justitiam quatenus vox est, derivari à Jure: si-
 cut etiam Rever. Dn. Doct. Jacob. Mart. his verbis docet:
 Derivationem vocum ut vocum si urgeas, vera est illorum sen-
 tentia, qui statuunt justitiam derivari à jure: ita ut jus sit primi-
 tivum, & justitia derivativum, *d. cap. 15. lib. 2. p. 374.* Nam simplicius
 est dicere à Jure, Justum: justitiam à justo justii esse, additâ
 particulâ tia: sicut est à mœsto, mœsti, mœstitia: læto, læti, læ-
 titia, & si qua sunt similia. Neque refragatur Ulpianus in *l.*
1. §. 1. ff. de Just. & Jur. dum inquit: Jus à Justitia appellatum.
 Respondemus enim, quod Ulpianus non loquatur de Gram-
 matica, sed de Logica notatione, quæ non tam verborum,
 quàm rerum deductionem respicit. Grammaticus enim de-
 rivat Justitiam quatenus dictio, à jure: Logicus verò & se-
 cundum rem justus, & consequenter jus ipsum à Justitia de-
 ducit, *Heid. Philosoph. Moral. part. 2. de Just. p. 832. Johan. Aven. in*
Dodeca. 8. quæst. 1. de justitia & alij.

THESIS II.

I. Justitiæ quod atinet, varijs modis usurpatur. Et
 I. quidè generalissimè, quando etiam brutis animantibus tribui-
 tur. Ita Just. Delphines, qui plurimum de prædâ relinquunt
 illi, qui causa fuit capturæ, apud Ælian: *lib. 2. de animal. c. 8.*
 II. Pro Theologicâ Justitia, tum Legali seu Mosaica, tum Ev-
 angelica seu Christianâ, de quâ Philosophi nihil præcipiunt.
 III. Usurpatur Justitia pro eo officio, quod defunctis exhibe-

tur.

tur. IV. Pro æquitate quæ inter distributionem bonorum raptorum à prædonibus observatur, Cic. lib. 2. offic. Tanta vis est, inquit, justitiæ, ut ea etiam latronum opes formet. V. & ultimo, usurpatur Justitia pro ea, quæ in communi hominum societate cernitur, quâ apti homines redduntur ad justas actiones, intentione & voluntate mentis percipiendas, quæ significatio hujus loci est. Vide Rever. Dn. D. Jacob. Mart. lib. 2. Synops. Ethic. cap. 15. p. 377. & seqq. Christ. Liebenthal Colleg. Ethic. Exercit. 13. de iust. & iur. num. 4.

THESIS III.

Sequitur nunc definitio Justitiæ, quæ apud varios varia reperitur. Ulpianus, Justitia, inquit, est constans & perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi. Est habitus animi communi utilitate conservatâ, suam cuique tribuens dignitatem, ut Cic. lib. de invent. 2. Alij aliter describunt. Nos hic Aristotelem probamus, qui justitiam ita definit: Justitia est ἐξ ἑσῶ ἀφ' ἧς προαιτιοῦν τῶν δικαίων ἐσὶ, καὶ ἀφ' ἧς δικαιοπραγεῖν καὶ βέλονται τὰ δίκαια, id est, habitus, à quo justis agentis idonei sunt homines, & justè agunt & justa volunt, lib. 5 Ethic. cap. 1. Hanc definitionem resolvimus in genus & differentiam. Loco generis ponitur habitus: loco differentiæ verba in definitione reliqua. Differentia autem triplex innuitur. I. διωλέμεως, facultatis, quod per hanc idonei reddamur, & apti ad justas, actiones. II. προξείως, actionis: non enim satis est habere facultatem agendi ea, quæ sunt justa, sed etiam facultatem agendi producere in actum, & agere ea quæ sunt justa. III. βελήσεως, voluntatis: requiritur n. ut ipsa actio voluntatis adsit, Rev. Dn. D. Jacob. Mart. lib. 2. Synops. Ethic. c. 15 p. 378. & seq. Christ. Liebenthal Colleg. Ethic. Exercit. 13. de iust. & iur. num. 13.

THESIS IV.

Justitiæ opponitur Injustitiæ, quæ Aristot. est ἐξ ἑσῶ ἀφ' ἧς ἀδικοῦσι καὶ βέλονται τὰ ἀδίκια, id est, habitus (a) quo injustè agere possunt homines, & injusta agunt, & injusta (b) volunt.

(a) Quod autem Aristoteles inquit: ἀδίκια ἐστὶν ἐξ ἑσῶ, injustitia est habitus, non formaliter, (nam formale injustitiæ est:

privativum quid) sed materialiter est accipiendum. (b) In cæteris virtutibus omnibus duo dantur extrema, quæ nunquam simul in eodem subiecto vel actione concutunt, sed mutuo semper sibi sunt opposita, sic ut unum pellat alterum. Justitia verò unum duntaxat habet extremum, nempe injustitiam, quod tamen ita sese habet, ut locum duorum extremorum obtineat, tam ejus, quod est in excessu, quam ejus, quod est in defectu. Injustus enim in utroq; simul peccat, dum videlicet nimium sibi tribuit, simul etiam alteri minus, quam ipsi debetur, *Rever. Dn. D. Jacob. Mart. lib. 2. Synops. Ethic. cap. 15 p. 379.*

THESIS V.

Justitia dividitur à Philosophis in universalem & particularem, id num rectè disquiri solet? Et sunt qui negant, sunt & qui affirmant. Qui negant dicunt, quod Justitia particularis simpliciter non sit necessaria; qui universalis Justitia sufficienter instruat hominem ad bonum commune. Sed respondemus, Justitiam universalem sufficienter quidem instruere hominem ad bonum commune, verum hoc fieri non posse, nisi adsit Justitia particularis, instruens hominem ad bonum respectu unius alicujus individui, sicq; Justitiam universalem præsupponere particularem, *Iob. Avena. in Dodeca 8. quest. 3. de Just. Plura hæc de re vid. apud Cas. lib. 5 spec. mor. cap. 2. Egid. Serauch dec. 2. quest. Ethic. 2. cent. 2. Velften. Exercit. Ethic. Diss. 12. quest. 3.*

THESIS VI.

Justitia (a) universalis (b) definitur à Philosophis, quod sit, quæ omnibus legibus ad publicam societatis conservationem obedientia præstetur.

(a) Ab Aristotele videtur legalis Justitia vocatur: quia se extendit ad omnes leges; in quibus virtutis præcepta comprehenduntur, *Rever. Dn. D. Jacob. Mart. lib. 2. Synops. Ethic. cap. 15. p. 380. Heid. Philosoph. Moral. part. 2. de Just. p. 837. & seqq. Christ. Wëbenthal Colleg. Ethic. Exercit. 13. de I. & I. num. 6.* Differt autem hæc à cæteris virtutibus non re, sed tantum ratione, *Rever. Dn. D. Jacob. Mart. d. l. Hinc rectè Buretanus Justitiam*

tiam à cæteris virtutibus specie non differre, sed tanquam totum à partibus. *Vid. plur. d. l.* (b) Et est nimirum universalis justitia absoluta & perfecta domina & regina omnium virtutum, & quæ omnes virtutes sub se comprehendit, quæ neque Hesperus, neque Lucifer majorem excitat admirationem, juxta versiculum Theog. quem citat *Arist. lib. 5. Ethic. c. 3.*

ἐν δὲ δικαιοσύνη συνιέσθαι πᾶς ἀρετῆς.

Justitia in sese virtutes continet omnes.

Completitur autem omnes virtutes, non ut genus species, sed ut totum partes: quia est instar gubernaculi virtutes particulares, adeoque & ipsam justitiam commutativam & distributivam, dirigentis, *Rever. Dn. D. Jacob. Marr. d. l.*

THESIS VII.

Justitia particularis est, quæ in distributione & commutatione bonorum sive malorum externorum justam servat æqualitatem (a) quæ unicuique id tribuitur, quod ei debetur.

(a) Vocat autem eam *Aristot. ἰσότης*, æqualitatem, quia æqualitatem servat in dando, *lib. 5. Ethic. cap. 1.* Jurisconsulti definiunt, quod sit constans (b) & perpetua (c) voluntas (d) jus suum cuique (e) tribuendi. Hanc definitionem reprehendit *Agricol. lib. 2. de inventione Dialect. c. 5.* quem citat *Reverend. Dn. D. Jacob. Marr. sæpè d. l. p. 382.* ubi & rationes ejus exhibet. Quoniam verò hæc *Ulpian. J. C.* definitio, quam habet nō tantum ab omnibus fermè *J. C.*is recepta est, verum etiam longo usu frequentata & *Philosophorū* explicatione approbata eandem ut sensu conformem ei quæ in thesi data fuit, facillè retinemus. (b) non intelligimus absolutissimam & perfectissimam constantiam, quæ solius Dei est, qui solus est immutabilis, *Malach. 3. vers. 6.* sed constantiam, quæ in hominem cadere potest, quamque naturæ humanæ imbecillitas admittit. (c) Perpetua dicitur, non ratione existentiz, sed essentiz, *Christ. Hebenthal Colleg. Ethic. Exercit. 13. quest. 3. uno verbo: constantem ac perpetuam voluntatem non stricte,*

ctè, sed latè usurpamus. (d) voluntas non propriè,
sed metonymicè, subjectum pro adjuncto, neu. pe. prohibi-
tu voluntatis, Christian. Siebenthal Colleg. *Ethic. d. Exercit. 13. de Iust. & Iur. quest. 3.* Hinc Cic. virtutem constantem & per-
petuam rationem vitæ vocat, *lib. 1. de LL.* (e) servans æqualita-
tem, cum cæteris hominibus, & debitum cuique reddens:
cui tributum; tributum; cui vectigal; vectigal; cui timorem,
timorem; cui honorem; honorem; *Rom. 13. v. 7.* nec cujus-
quam corpori, famæ, bonis, injuriam ullam inferens.

THESIS VIII.

Justitia particularis, potrò in commutativam & distri-
butivam dividitur: ex mente Arist. *Ethic. 5. Nicom. c. 4. Rever. Dn. D. Jacob. Mart. lib. 2. Synops. Ethic. cap. 15. p. 360. Nicol. Humm. Exercit. Ethic. disp. 9. p. 192. Christ. Siebenthal Colleg. Ethic. Exercit. 13. num. 20.* vid. prolixè *Dn. Aven. Dodec. 8. de Iust. quest. 4.*

THESIS IX.

Justitia commutativa est virtus, quæ in commutatione
rerum servat æqualitatem: atque id, quod in rebus permutan-
dis inæquale est, corrigit, Rever. Dn. D. Jacob. Mart. sæpè ci-
tat. *loc. p. 361.* seu quod ad idem recidit: Justitia commutativa
(a) est virtus, in contractibus & rerum permutatione, nullo ha-
bito respectu personarum, æqualitatem observans, ut unusquis-
que suum consequatur, & nulla pars defraudetur, Christ. Sie-
benthal Colleg. *Ethic. Exercit. 13. de I. & I. num. 21.*

(a) Vocatur aliàs *διορθωτική*, correctiva, quia res permutan-
dæ sunt diversæ, & plerumque inæquales; ideo ut justa pos-
sit fieri permutatio, necesse est ut prius illa inæqualitas tol-
larur, & quodammodo corrigatur, ut in permutando neutri
parti fiat injuria, & ne una pars magis accipiat, quam dederit.
Jure enim naturæ æquum est, neminem cum alterius detri-
mento & injuria fieri locupletiosem. Exempli grat. Si emptor
illustri loco sit positus, venditor plebeius & rusticus, non ideo
ob inæqualitatem personarum, inæqualitas rerum admit-
tenda erit; sed precium merci mercedem usui & opere, res
rebus commensurari oportet: & si quid inæqualiter confi-
tutum

tutum fuerit, id ad æqualem rerum valorem est reducendum. Hanc justitiam commutativam Anabaptistæ exterminandam cupiunt: dum omnem permutationem (inter ejusdem Religionis homines) emptionem & venditionem, negotiationem seu mercaturam, tanquam homine Christiano indignam damnant. Sed cum Sacrosanctâ Scripturam paulisper percurramus, aliud invenimus. Confer Exod. 20. v. 15. 1. Cor. 7. v. 30. 1. Thes. 4. v. 6. Johan. 4. v. 8. Act. 16. v. 14. item Theologos in Loco de magistratu &c. *Tholof. de Repub. l. 4. c. 7.*

THESIS X.

Justitia distributiva (a) est virtus, quæ in distributione honoris, pecuniæ: item laborum, officiorum & pœnarum (b) ac aliorum bonorum sive malorum externorum, quæ inter civis tribui solent, & dignitatis personarum & æqualitatis rerum rationem habet, atque quod singulis pro eorum merito tribui debeat, decernit, Rever. Dn. D. Jacob. Martin. *Synops. Ethic. cap. 15. p. 360.*

(a) Justitia distributiva dicitur à distribuendo, eò quod inter personas, publicas res, puta honores, munera, præmia, pœnas, geometricâ æqualitate, hoc est, & personarum, dignitate & rerum collatione factâ, suum unicuique tribuit; breviter: servat æqualitatem non rei ad rem (ut commutativa, quæ servat Arithmeticam proportionem secundum æqualem quantitatis excessum, ut tantum quis reponat, quantum accipit, absque discrimine status & dignitatis in personis) sed rei ad personam. Exempl. grat. plus est obædiendum Deo, quam hominibus; in bello duci plus dandum, quam militi. (b) Hinc notandum est. I. Factum ipsum. II. Pœna. Factum meretur pœnam, non nisi inhonestum. Factum aut ratione substantiæ suæ consideratur, aut suarum *αἰτιῶσων*. Si alterutro, vel etiam utroque modo vitiosum fuerit, pœnam meretur. II. Crescentibus delictis, crescant pœnæ. Quod tamen non intelligendum ac si absolute pœnæ possent extendi, sed cum limitatione certa: ita enim debent crescere, nec genus pœnæ planè immutetur. Dn. D. Nicol. Hunn. *Exercit. Ethic. disput. 9. p. 203.*

Anabaptistæ hanc distributivam Justitiam, quoque tanquam à Christianis maximè alienam, malitiosè arrodunt; nos tamen utpote qui publica judicia nusquam prohibita, magistratum à Deo ordinatum, *Rom. 13. v. 1.* eique judiciorum exercitia commendata, *Rom. 13. v. 4.* quin & à Paulo ad Cæsaris judicium atque tribunal provocatum novimus, *Act. 25. v. 10.* Politica judicia, adeoque pœnarum ac pœmiorum distributionem, laudabilem, nec ullo prætextu rejiciendam ducimus.

THESIS XI.

Sunt qui putant, Jus dictum esse quasi *ἰδν*, hoc est vagum; aut ab illa tragica ejulatione *ἰδ*, vel ab Jove quasi Patre Juris, Scipio Gentil. *lib. Sing. orig. p. 267.* Alij quod JUS quasi JUXTA sit, propter æqualitatem, quam ubique observat: Alii à Jussu seu Jubendo; Rodol. Agric. *de inventione lib. 1.* Nam Festus ait, antiquos jura dixisse jussa. Alij à jurando, ut Galeotus Martius *lib. 2. de promissiva doctr. c. 28.* & rursus alij cum Ulpiano Jus à Justitia, derivant. *l. 1. pr. de Just. & Jur.* Sed hic iterum distinguendum est inter Grammaticam & Logicam, veram & allusivam derivationem. Vide plura apud Rever. Dn. Doct. Jacob. Mart. *Synops. Ethic. lib. 2. cap. 16. p. 406. Gutkij. disp. Pract. general. disp. 12. th. 2. & c.*

THESIS XII.

Varias ac multiplices Juris significationes, legimus apud Juristas & Philosophos. I. Sumitur pro *ἐξουσία*, autoritate seu privilegio, omnium consensu alicui concessio, ut notat Rever. Dn. D. Jacob. Mart. *lib. 2. Synops. Ethic. cap. 16. p. 406. Gutkij. disp. Pract. General. disp. 12. th. 3.* II. Pro necessitudine: Sic jus sanguinis, adoptionis, agnationis, affinitatis, id est, beneficia sanguinis, adoptionis, affinitatis, agnationis jure competentia. III. Pro loco, in quo jus redditur. IV. Impropria significatione jus per metonymiam contenti, significat *artem juris.*
V. Sumi-

V. Sumitur pro rei alicujus qualitate. VI. Sumitur pro facultate, ut in definitione ususfructus, de qua Philosophi nihil agunt. Si plura homonyma expetis, aspice quem laudat Rever. Dn. D. Doct. Jacob. Mart. Johannem Monachum & alios recentiores JCTos. Nos autem hic jus pro legis præscripto, quod in mutua societatis usu, recta præscribit ratio, sumimus Rev. Dn. D. Jacob. Mart. *d. l. p. 412.* Gurk *d. l. th. 5.* Synonyma Rever. Dn. Doct. Jacob. Mart, diligenter comportavit, *d. l. p. 404.* ad quem remississe sufficiat.

THESIS XIII.

Definitio Juris à Philosophis & aliis varia traditur. Aliqui definiunt, quod Jus sit justitiæ effectum, quod in mutua societatis usu hominibus recta præscribit *Conan. lib. 1. comment. Jur. civ. cap. 3. num. 6.* Jus est, inquit, præscriptum de iis rebus, quæ in v. rã rectè ac honestè tenenda ad alterum potissimum pertinent, & alii aliter. Cum Rever. Dn. D. Jacob. Mart. transibimus, qui ita definit: Jus est justa quædam actio, & justum factum à Justitia profectum, *lib. 2. Synops. Ethic. cap. 16. p. 403.*

THESIS XIV.

Dividitur autem, Jus ab Aristot. in Politicum & Oeconomicum, *lib. 5. Ethic Nicomach. cap. 6.* Jus Politicum (a) est, quod ab illis, qui liberi sunt, & æquales (b) societateq; quadam inter se devincti, ad rerum necessariorum suppeditationem colitur, Rever. Dn. Jacob. Mart. *lib. 2. Synops. Ethic. cap. 16 p. 403.* quem securus est Gurk. *Disp. Pract. general. disp. 12. th. 6.*

(a) Aliqui Jus Politicum etiam jus civile nominant, adeoque Aristotelem JCTis opponunt, sed frustra; siquidem confundunt terminū Græcum Politicū, cum Latino civile, illosq; planè Synonymos faciunt; in quo tamen graviter hallucinantur. Nam Politici vocabulam latius patet apud Græcos quam civile: apud politicum universale est quorumvis hominū liberorum

rorum, civile particulare certorum civium. Vide plura apud Rever. Dn. D. Jacob. Mart. *d. l. p. 412. & seq.* (b) Subjectum juris Politici sunt homines non quivis & cujusq; conditionis, (fervis enim rem in judicium adversus dominos suos deducere non licet) sed liberi & proportionè aliqua sibi æquales. Num autem rectè subdividatur hoc Jus Politicum in jus naturale & Jus civile seu legitimum quæritur? Affirmantem sententiam amplectimur.

THESIS XV.

Jus naturale (a) est, quod ubique gentium idem valet, & quidem sua vi & per se, non verò quia ita hic aut ille statuat, non ex opinione sed veritate. Rever. Dn. Jacob. Mart. *lib. 2. Synops. Ethic. cap. 16. p. 404.*

(a) Jcti hic cum Philosophis non conveniunt, Ratio est, quia isti vocabulum Juris latius accipiunt, tribuentes illud omnibus animalibus; hi autem strictius & propriè voce Juris utentes, non brutis sed solis hominibus asseribunt. Nam illud propriè jus est, quod cum ratione est conjunctum, intelligique ab homine potest: Bestiæ verò rationis expertes sunt; igitur à communione juris meritò exterminandæ. Rever. Dn. Doct. Jacob. Mart. *d. l. pag. 415.* circa hæc notantur principia juris naturalis uti sunt: I. Deum colere, ratio est, quia autor est omnis boni operis & ordinis, I. *Cor. 12. v. 6.* II. honestè vivere. III. neminem lædere. IV. suum cuique tribuere; Ratio est, quia hoc jus discrimen honestorum & turpium docet, æternum, perpetuò sibi constans & immutabile est. Plura principia Juris Naturalis sub quo etiam Jus gentium comprehenditur, Vide sis apud Heid. in *Philosoph. Moral. part. 2. de Jur. p. 884.*

THESIS XVI.

Jus legitimum (a) est quod priusquam decreto sanciat, sic indifferent, ideoque per se sua vi non valet; sed hominum instituto, pacto & conventu, Rever. Dn. Doct. Jacob. Mart. *lib. 2. Synops. Ethic. cap. 16 p. 404.*

(a) Hoc

(a) Hoc à natura non est, sed hominum autoritate sanc-
tium, certis legibus comprehensum, & ad naturæ jus proba-
bili ratione additur, *Guth. Diss. Pract. generali, diss. 12. tb. 17.*
Exemp. gr. Lex naturæ dicit: furem esse puniendum, nec pœ-
nam determinat; Legislator verò probabili ratione rem deter-
minans, furem suspendendam esse assent. Id quod non con-
trariari legi naturæ aumat. Vide plur. apud Rever. Dn. D.
Jacob. Mart. *lib. 2. Synops. Ethic. cap. 16. p. 417.* Hic notandum
est, Jus legitimum iterum subdividi in commune & singulare;
an rectè, quæritur: Affir. cum Philosophis. Jus enim commu-
ne est, quod in omnes cives constituitur; Jus singulare autem
est, quod in certas personas statuitur; cujus generis sunt omnia
quæ Jcti vocantur privilegia. *Guth. d. l. tb. 19.* Vide plura apud
Rever. Dn. D. Jacob. Mart. *sape d. l. p. 418.*

THESIS XVII.

Jus Oeconomicum (a) est communio & societas vitæ e-
orum, qui ejusdem (b) sunt domus, ad generis propagatio-
nem (c) & domesticorum sustentationem instituta; Rev. Dn.
D. Jacob. Mart. *lib. 2. Synops. Ethic. cap. 16. p. 404. & seq.*

(a) Jus Oeconomicum dicitur Jus, non simpliciter sed
secundum quid, quatenus nimirum similitudinem quandam
habet cum jure Politico. Inter domesticos enim non valet in-
juria, quæ non nisi erga alienos exerceri potest, neque dome-
stici habent leges, quæ omnes æquales obligant. Reverend.
nec non Excellencis. Doct. Jacob. Mart. *dist. loc. pag. 419.*
(b) inter quos numerantur. I. Conjuges, qui sibi invicem
præstare debent: I. amorem, de quo Apostolus Paulus præci-
pit, *Coloss. 3. v. 19.* Hinc dicitur: derelinquet homo Patrem &
matrè suâ, & adhærebit uxori suæ, *Gen. 2. v. 24.* II. fidem & ope-
ram tum in administratione rei familiaris. Viro n. potissimū
incūbit aquisitio & defensio, mulieri custodia & dispensatio:
Ille foris ut plurimum, hæc domi quod sui muneris exequitur.

Xenophon in *Oecon.* c. 12 & 13 *Arist.* in *Oecon.* c. 3 tum in fundendis ad Deum precibus, & omnibus exercitiis vere pietatis *Matt.* 18. 3. Pura habet *Heid.* in *Polit.* d. cap. pag. 54 & seqq. Hæc marito obedientiam præstare tenetur, *1. Petr.* 3. v. 6. Sicut maritum rei familiari augendæ, operam dare & magistratum gerere, uxorem domiliberos enutrire, ancillas & instrumenta domestica polire & disponere decet, Rever. Dn. Doct. Jacob. Mart. lib. 2. *Synops. Ethic.* cap. 16. p. 422 II. Domini & servi, quorum officium est cum simplicitate cordis, cum timore ac tremore obedientiam benevolentiam & servitutem præstare, & ut ex animo opus fiat, Apost. Paul. ad *Ephes.* 6. v. 5. 6. 7. & *Coloss.* 3. vers. 22. & seq. Quæ domini ministris debent. I. Cibus; nam ita ait *Ecclesiast.* cap. 33. v. 25. Asino pabulum & baculus & onera: Servo victus & castigatio & opus debentur, *Heid.* in *Polit.* c. 1 p. 209 II. Solutio mercedis; dignus enim est operarius mercede sua, *Levit.* 19. v. 13. *Deut.* 24. v. 14. *Matth.* 10. v. 10. *Aven.* in *Synops. Oecon.* cap. 4. th. 16. lit. A. III. Remissio debitorum, ad *Ephes.* 6. v. 8. & seq. Rever. Dn. Doct. Jacob. Mart. lib. 2. *Synops. Ethic.* cap. 16. p. 421 III. Parentes & liberi, qui à parentibus sunt alendi, ducendi & educandi ad *Ephes.* 6. v. 4. ad *Coloss.* 3. v. 21.

THESIS XVIII.

Opponitur tandem Juri injuria (a) quæ Juri violatio est, cum à sciente ac volente alicui invito. (b) præter meritum damnum inferitur, Rever. Dn. Doct. Jacob. Mart. lib. 2. *Synops. Ethic.* cap. 16. p. 405.

(a) Dicitur injuria quasi quæ non jure fit, omne enim quod non jure fit, injuria fieri dicitur. §. 1. *Inst. de injur.* (b) Dicitur autem invito, quia volenti non fit injuria. Intelligatur autem hoc. 1. De pertinaciter delinquente, & pœnas tuente. 2. Ita accipiatur, quod nullus volens voluntate expressâ, integrâ, simplici,

simplici, & liberâ injuriam velit aut patiatur. *Tatartus 5. Et hic.*
Guk. Diss. Pract. general. diss. u. Axioma. 1. de Jur. & Injur. Ali-
is volenti potest fieri injuria quintuplici modo. Vide pluri-
bus verbis Dn. Doct. Christ. Matth. *in System. de Injuriis, & a-*
lios. Tandem fit injuria re, verbis, literis. Re, quoties manus
inferuntur: verbis, quoties non inferuntur manus; sed convi-
cium fit. Literis, id est, famosis libellis, vel famoso car-
mine sive componendo, sive edendo sive scri-
bendo sive procurando. Vide
plenè JCos.

Gloria Tibi Domine JESU, qui
es omnia, & super omnia, & per
omnia, *Scal. Exercit. 365.*
Sect. 2.

ULB Halle

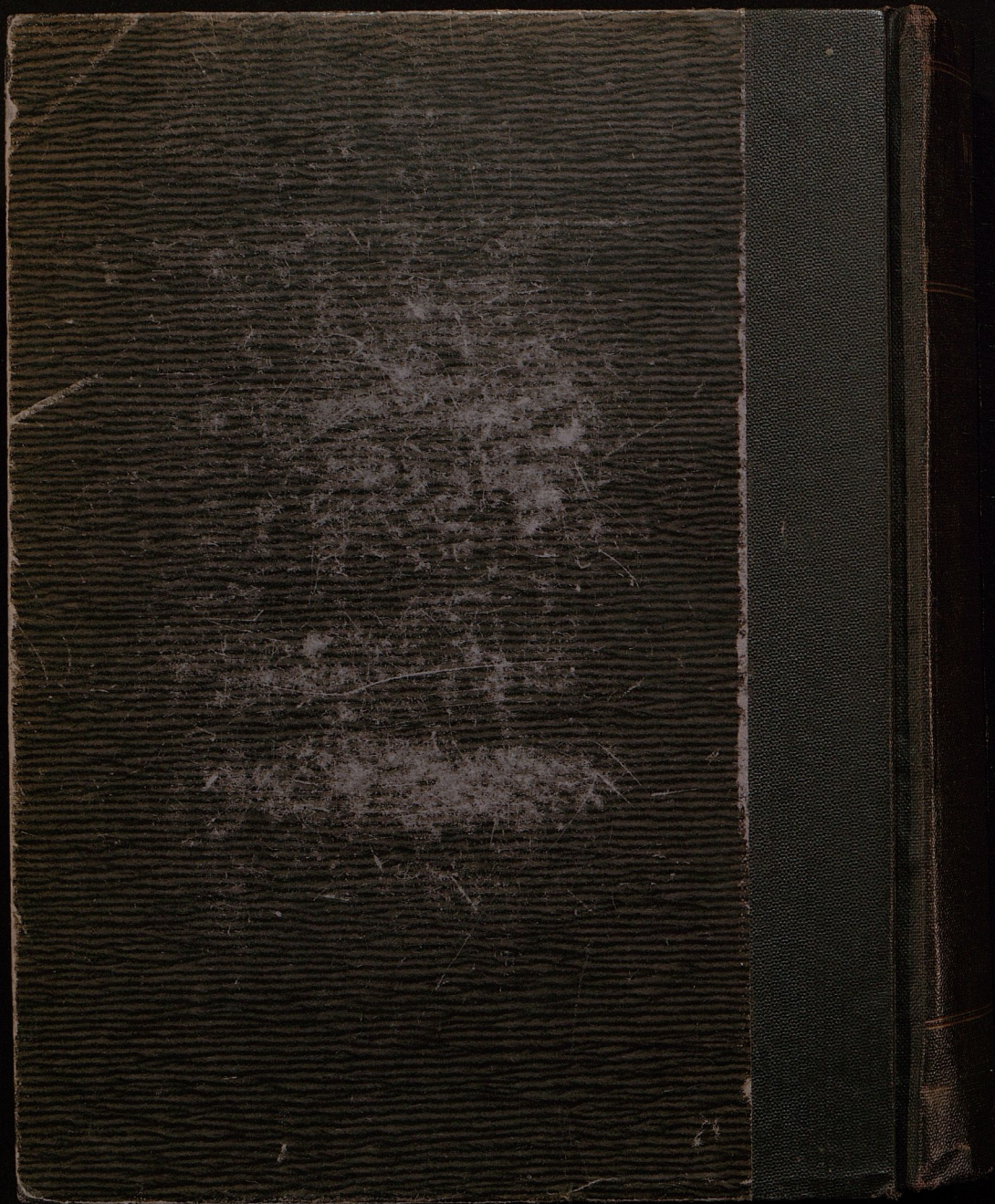
3

004 961 196

W117

14
1254/17854

2416
39

Disputatio Ethica

De

JUSTITIA ET JURE

1633 3

quam

Gratiosâ Divini Numinis
assistentiâ

In Inchyto ad Albim Athenæo

PRÆSIDE

Viro Reverendo, Clarissimo & Doctissimo

Dn. M. GOTTFRIDO OLEARIO,
Verbi Ministro & Facultatis Philosophicæ Adjuncto,
Fautore suo æ viternum observando,

Exercitij gratia elaboratam defendet

SIGISMUNDUS FINDEKELLER,
Dresdensis.

Ad diem 28. Decembris hor. cons.

In Aroaterio minori.

WITTEBERGÆ,

Typis AMBROSII ROTH I, Acad. Typogr.

Anno M DC XXXIII.

